

rum, quae ex nihilo fiunt, postponeretur. In quo est magnum discrimen inter animam rationalem et celum empyreum. Nam licet anima fiat ex nihilo, postulat tamen connaturaliter conjunctionem cum corpore; et ideo non est simul creata cum aliis rebus ex nihilo factis, sed supposito corpore, et satis disposito. Cœlum autem empyreum est per se integra et absoluta substantia, quæ non presupponit ex sua intrinseca ratione alia corpora, ex quibus fiat, vel in quibus, et ideo non oportuit posteriorius creari, sed simul. Atque ita etiam optime hoc confirmatur ex verbis illis: *Qui rixit in æternum, creavit omnia simul*, auditis aliis similibus Concilii Lateranensis, in capite *Firmiter*, prout supra de Angelis tractata sunt. Unde merito addidit Guilielmus Parisiensis, in libro de Universo, cap. 35, de ordine empyrei cœli ad alia, sub titulo: *Nota solutionem quastionis superius dictæ, cœlum empyreum non solum fuisse simul tempore eum aliis creatum, sed etiam prius ordine naturæ, quia est velut amictus splendoris totius mundi, et velut tectum pulchritudinis præclaræ palatiæ Dei, et velut experimentum speciosissimum templi Dei, et quasi domus regia, et habitaculum gloriae ipsius, et quasi palatum proprium Regis, ad quod cœleræ mundi partes, quasi officinæ domus, ad propriam Regis aulam comparantur.*—Unde et propter dignitatem tanti operis, et propter totius universi complementum, et perfectionem necessarium fuit, ut nullum corpus ante hoc cœlum crearetur. Unde concluditur fuisse creatum simul tempore, quidquid sit de ordine naturæ, qui magis est considerationis, et secundum rationem, quam secundum propriam causalitatem.

14. Circa quartum punctum quorundam sententia negans.—Eius fundamentum.—Confirmatio prima.—Confirmatio secunda.—Ultimo superest quartum punctum, an hoc cœlum fuerit, a Moyse sub illo verbo, creavit cœlum, comprehensum. Aliqui enim negant fuisse intentum Moysi de cœlo empyre loqui, ac proinde sub nomine cœli illud comprehendisse. Fundantur, quia Moyses solum de creatione mundi visibilis scriptis, ut populum rudem instrueret, eumque a cultu et adoratione cœlorum, aut syderum, aut aliarum visibilium rerum abstraheret. Unde Hieronymus, Epistol. 139, ad Cyprian., circa principium, dicit Moysem nos docuisse originem creaturarum, *earum duntaxat, quæ visibilia sunt*. Et idem ex professo docet Chrysostomus, in id Psalm. 8. *Quoniam videbo cœlos tuos, etc.; cœlum autem empy-*

rum est invisible et nullum habet commercium cum mundo visibili: nihil ergo de illo locutus est. Confirmatur primo, quia hoc cœlum alterius est naturæ a ceteris inferioribus mundi corporibus, et nullam influentiam habet in hæc inferiora, et consequenter nullam connexionem cum illis: sed Moyses tantum descriptis productionem et formationem hujus mundi, prout usui hominum, et generationibus rerum deserbit: ergo in verbis illis hoc cœlum non comprehendit. Confirmatur secundo, quia in hoc punto eadem est ratio de cœlo empyre, quæ est de Angelorum creatione, quia et invisible est, sicut Angeli, et propter ipsorum et aliorum beatorum gloriam creatum est: sed Moyses tacuit de creatione Angelorum, propter dictam causam: ergo etiam sermonem de cœlo empyre pretermisit.

15. Veraresolutio.—Prima objectio solvitur.—Dicendum vero est, quamvis ex illis verbis, *In principio creavit Deus cœlum*, per se spectatis non possit efficaciter convinci, dari, aut creatum esse cœlum empyreum: nihilominus supponendo ex aliis testimoniis, aut principiis dari cœlum empyreum, longe verius est, comprehensum esse a Moyse sub illis verbis, et specialiter sub nomine cœli, licet alii cœli excludendi non sint, ut diximus. Hæc resolutio fit certa ex communi consensu Patrum et theologorum, nec invenio aliquem contradicentem ex his, qui cœlum hoc existere et creatum esse fatentur. Ratio vero est, quia hoc est verum cœlum: ergo non potest magis excludi ab illo verbo, *creavit cœlum*, quam cœteri cœli. Dices, Moysem tantum de uno cœlo locutum esse, et ideo necessarium esse dicere potius de visibili, quam de invisibili cœlo esse locutum. Responde si alterum esset necessario excludendum, fateor dicendum esse, potius de cœlo isto nobis familiari, quam de illo supremo et invisibili esse locutum, sicut in capite præcedenti dixi. Nulla vero est talis necessitas excludendi alterum ex illis cœlis. Nam quod ponderatur de singularitate vocis *cœlum*, nullius momenti est: tum quia etiam sub empyre cœlo non est tantum unum cœlum, sed plures, qui simul in illo principio creati sunt, et sub illa voce *cœlum*, non obstante singularitate vocis comprehenduntur, ut capite præcedenti ostensum est: ergo eadem ratione poterit etiam cœlum empyreum comprehendendi. Tum etiam, quia nomen *cœlum* non est nomen singulare, sed commune, et ideo capax est distributionis tam formalis et expressæ, quam tacitæ et virtualis, qualis esse solet in indefinita locutione doctrinali, et ita

perinde fuit dicere: *In principio creavit Deus cœlum*, ac si diceretur, *omne cœlum*: quia non est verisimile terminum communem fuisse æquivoce et ambigue propositum; et ideo ut rem certam significet, debet tacitam distributionem continere. Vel certe debet per modum termini collectivi accipi, ut cœlum dicatur totus orbis superior incorruptibilis, et supra omnia elementa constitutus. Et ita dixit Deus per Isaïam, cap. 48: *Ego cœlum extendi, manus mea terram fundarit*. Et Paulus Actor. 17: *DEUS, qui fecit cœlum et terram, etc.* Et ob eamdem causam sicut in his locis utitur Scriptura numero singulari, ita in aliis explicat per plurale, ut Psalm. 8: *Quoniam videbo cœlos tuos, opera manuum tuarum, etc.*, et Psalm. 32: *Verbo Domini cœli firmati sunt*, et Psalm. 71: *Initio, tu Domine, terram fundasti, et opera manuum tuarum sunt cœli*. Et Genes. 2: *Igitur perfecti sunt cœli*, et similia.

17. An fundamentum contrarium in num. 14.—*Pro confirmatione prima ibid. adducta caput sequens instituitur.*—Atque ita responsum est ad fundamentum contrarie sententiae, et loca etiam Patrum obiter explicata sunt. Prima vero confirmatio petit, ut de hujus cœli natura, proprietatibus, et efficientia, seu effectibus aliquid dicamus. Quamvis enim hæc philosophica esse videantur, re tamen vera physica non sunt, quia cœlum illud, licet ens materiale sit, in rigore tamen non est ens mobile secundum ordinariam potentiam, nec per motum cognosci potest. Et propter similem rationem non cadit sub Metaphysicæ naturalis considerationem: præsertim quia hujusmodi cœlum, etiam est extra objectum ejus, eo quod materiale sit. Sola ergo theologia potest aliquid de proprietatibus hujus cœli investigare, nam per reductionem quamdam ad accidentalem gloriam beatorum pertinet. Et nihilominus etiam theologi vix possunt de natura vel proprietatibus hujus cœli quippiam invenire, quia nihil fere de illo revelatum est. Et ideo longa disputatione omissa, quæ in his, quæ proposui, verisimiliora videntur, breviter attingam.

CAPUT V.

DUBIUM INCIDENS DE NATURA CŒLI EMPYREI.

1. Assertio prima quod cœlum empyreum materia et forma constat.—*Predicta materia cuiusmodi naturæ sit, inquiritur.*—Primus dicens modus non placet.—Secundus etiam modus parum probatur. — Primo igitur de natura et substantia hujus cœli probabilius censeo esse compositum ex materia et forma, nam supponit esse quantum et corporeum, quod sine materia esse non potest: at quia perfectius cateris esse creditur, formam etiam habere necesse est, quia illa maxime ad perfectionem pertinet; et ideo in omnibus cœlis ponitur, ut probabilior opinio fert. An vero materia illius cœli sit altioris rationis, quam materiae aliorum corporum tam cœlestium, quam inferiorum, controverti potest. Scindendumque est hanc comparationem fieri solere

inter inferiores celos, et elementa, cæteraque inferiora corpora, seu mixta, et in ea esse varias opiniones, quas tractavi in disp. 13 Metaphysicæ, sect. 11. Qui ergo putant materiam celorum et elementorum esse ejusdem rationis, quia in pura potentia non existimant specificam differentiam posse inveniri, consequenter dicent, etiam materiam coeli empyrei esse ejusdem speciei cum reliquis, quia etiam est pura substantialis potentia. At illud fundamentum debile est, ut in citato loco ostendi. Qui vero putant materiam coeli crystallini, et inferiorum esse ejusdem rationis cum elementari, quia omnia sunt ab intrinseco, et de se corruptibilia ex parte materiae, licet ex parte formæ habeant aliquem modum incorruptibilitatis; nihilominus dicere possunt materiam coeli empyrei esse altioris rationis, quia ab intrinseco incorruptibile est et inalterabile: et ita sentiunt moderni, qui solum coelum empyreum in primo creationis instanti productum ex nihilo, alios vero celos postea ex aqua formatos autuant, ut Molina et Salmeron.

2. In eodem secundo modo astruendo excessit Abulensis.—Idemque opinatur Abulensis, in cap. 23 Exodi, quest. 53, excedit tamen, quia non solum dicit coelum illud licet corpus sit, et ideo non sit totaliter spirituale, quia non est de materia aliorum celorum, sed etiam addit: *Imo non dicitur esse de materia, et sic illud est sexta essentia: quod autem materiale non est, non convenit cum rebus materialis in natura, quoris modo.* In quibus verbis obscurum est, in quo vero sensu dicat, coelum empyreum non dici esse de materia; nam si ex vera materia constat, quomodo non est de materia? Fortasse tamen intellexit non esse de materia, id est, non esse factum ex materia præacente, sicut ipse de aliis celis opinatur, quos habere materiam ejusdem rationis cum elementari, et ex illa præexistente fuisse progenitos arbitratur, et ita in hoc constituit differentiam inter coelum empyreum et reliquos. Et nihilominus illud dicit esse sextam essentiam, quia licet ponat alios celos ejusdem materiae cum elementis; nihilominus illos dicit esse quintam essentiam respectu elementorum, quia non tantum ab illis specie differunt, sicut ipsa elementa inter se distinguunt, sed etiam ratione formæ sunt incorruptibles, in quo inter se convenient, et ideo cuiusdam quintæ essentiae esse dicuntur. At empyreum dicitur esse sexta essentia, quia secundum materiam et formam est incorruptibile, ac subinde alterius rationis: atque

haec eum probabilitate et consequenter dicta sunt. Quod vero ultimo hinc infert coelum empyreum convenire cum rebus materialibus quovis modo, nullam consecutionem, vel probabilitatem habet: quia esto omnia illa essent vera, nihilominus coelum empyreum cum cæteris corporibus incorruptibilibus in compositione essentiali ex materia et forma generatim sumptis, et in capacitate triplex dimensionis et quantitatis, et in aliqua perpetuitate ab intrinseco: cum ceteris vero elementis in ratione communi corporis simplicis convenire.

3. *Verior auctoris sententia de materia coeli empyrei.*—At vero juxta opinionem D. Thomæ, quam veriorem existimamus, quod materia celestis est diversæ rationis ab elementari, non oportet in coelo empyreo fingere altioris ordinis materiam, sed ejusdem generis cum celesti, licet intra illud sit perfectioris speciei eo modo, quo in pura materia species esse potest, quia ex natura sua est ad nobiliorem formam determinata. Hæc enim differentia cum proportione etiam inter materia inferiorum celorum invenitur, supponendo celos ipsos inter se specie distingui, ut in dicto loco Metaphysicæ, consequenter loquendo, asserendum esse docui. Verumtamen, etiamsi quis opinionem illam amplectatur, quæ totam materiam celorum mobilium dicit esse ejusdem rationis, licet ab elementari sit distincta: nihilominus sine repugnantia, et cum majori probabilitate dicere potest, materiam coeli empyrei esse altioris rationis a reliquo celorum materia: non quia id sit simpliciter necessarium ad incorruptibilitatem ab intrinseco, sed quia ad majorem perfectionem essentiali, nobilioremque modum incorruptibilitatis spectat; et quia tota illa perfectio coelo empyreo tribuenda est, quia fini, propter quem creatum est, est maxime proportionata. Atque ita consequenter etiam dicere possunt sic opinantes coelum illud esse cuiusdam sextæ essentiae, ut explicavi. Nos vero quia credimus hanc perfectionem habendi materiam specificam et determinatam ad suam formam esse communem omnibus corporibus celestibus specie diversis; ideo non judicamus necessarium tribuere coelo empyreo sextam essentiam, sed nobilissimum gradum specificum in illo genere quintæ naturæ simplicis, in quo celo omnes superiores elementis creati sunt.

4. *De forma quoque coeli empyrei vera resolutione.*—De forma vero empyrei coeli solum queri potest, an sit anima. Sed in hoc credimus

eamdem omnino esse rationem in illo coelo, ac in ceteris inferioribus, ac proinde omnino certum esse illud coelum non esse animatum, nee formam ejus esse animam sicut de formis aliorum celorum in philosophicis questionibus de coelo, quæstione 5, dixi, et ex dictis supra de Angelorum substantia sufficienter intelligi potest. Nam forma, quæ in corpore, et per corpus non potest actionem vitæ exercere, non potest esse anima: at vero forma coeli empyrei non potest in illo corpore exercere opera vitæ vegetativæ, quia incorruptibile et ingenerabile est: neque etiam potest per illud cognoscere, quia cum sit simplex et incapax alterationis, non potest habere organa sensuum, quæ per talis cognitionis, omnisque operationis animæ sentientis fit. Opera autem vita intellectualis proprie non exercentur per corpus, nec forma, quæ est principium intellectualis cognitionis, esse potest forma corporis, nisi possit illo uti ad talem cognitionem acquirendam, ut de Angelis ostensum est. Ergo materia illa coeli empyrei, quantumvis sub alia ratione sit subtilior et perfectior, non est capax formæ, quæ sit vera anima, et quoad hoc eadem ratio est de illo, quæ de inferioribus. Unde quidquid difficultatis in hoc puncto occurrerè potest, ex generali questione et ostensione, quod coelum non sit animatum, petendum est.

5. *Secunda assertio de coeli empyrei proprietatibus.*—*Primo quod sit incorruptibile ab intrinseco.*—*Secundo quod mobile ex se.*—Seconde proprietatibus hujus coeli. Primum communiter receptum est illud esse ab intrinseco incorruptibile, ut jam declaratum est, et consequenter etiam mensurari ævo, sicut de Angelorum substantia, et aliarum rerum interruptibilium existentia dictum alibi est, præsertim disput. 50 Metaphysicæ, section. 5 et 6. Dicitur etiam hoc coelum esse immobile, quod sano modo intelligendum est. Non est enim ita immobile, ut sit omnino incapax motus localis proprii ac physici: nam eo ipso, quod verum corpus, et quantum est, habet potentiam passivam ad localem motum saltem neutram, ut Scotus loquitur: quia est vere in loco physico et finito, et potest esse propinquius, vel remotius ad alia corpora, saltem secundum partes suas. Unde si Deus voluisse, moveri ab aliqua intelligentia potuisse, neque id esset violentum tali corpori, quia nulla naturali perfectione propterea privaretur: quiescere enim nulla perfectio talis corporis est, licet respectu universi possit esse conveniens.

6. *Tertio proprietatem addit Malonius, quod sit fluidum.*—*Rejicitur tamen tripliciter.*—Interrogant autem aliqui theologi, an coelum illud solidum, vel flexible, seu fluidum sit. Quod dubium specialiter tractat Daniel Malonius, in 2, d. 2, disp. 7, sect. 5. Et probabilius censet esse corpus fluidum accidentis, et recedens secundum partes. Fundatur, quia si esset solidum, non posset inservire corporibus beatis vel ad motum, vel ad locutionem, aut respirationem: item quia alia daretur perpetua corporum penetratio. Quas rationes ipse met fatetur posse dissolvi, nihilominus tamen probabiliores esse, quam quæ in contrarium adduci possunt. Mihi tamen oppositum videtur longe probabilius. Primo quidem, quia si illud corpus fluidum est, profecto est mobile intra eundem locum secundum varias partes, et modum fluxus et refluxus, seu accessus et recessus. Hoc autem est contra receptum dogma

omnium potentium illud cœlum prorsus immotum. Secundo, quia illa species motus localis valde imperfecta est, non enim potest intelligi sine aliqua divisione, condensatione, et rarefactione partium talis corporis, quae repugnant corpori incorruptibili. Antecedens declaratur, quia si corpus beati ascendens ad illud cœlum, non penetrat per illud manens immotum, sed cœlum illud cedit corpori beati, necesse est, ut partes talis corporis dividantur, ut dent locum humano corpori subintranti, et consequenter necesse est, ut partes secundum latera comprimantur, et postea transeunte corpore beati, rarefiant, ut ad priorem locum revertantur, et continuatatem iterum accipient, sicut nunc fit in aere, vel aqua. Tertio, quia ante ascendum corporum beatorum cœlum illud replebat adæquate totum spatum, in quo creatus est: si ergo postea ad eumdem locum, sed ad idem spatum ascendant innumera multitudo corporum beatorum et intra illud spatum, et cœlum recipientur, et singula occupent spatia sibi proportionata, et cum partibus cœli non penetrantur, profecto necesse est corpus illud cœleste condensari, ut in minori spatio recipi possit, vel extra illud totum spatum dilatari, seu ascendere per plures suas, quia non potest intelligi sine mutatione figuræ, et dispositionis antiquæ, aliquæ similibus imperfectionibus, illi perfectissimæ naturæ repugnantibus.

7. *Ad fundamenta Malonii in numero præcedenti.*—Denique ex alterius sententiae conjecturis non fit probabilius illa sententia, quia necessitas illius proprietatis cœli empyrei ad usum corporum beatorum nec probabiliter suadetur. Nam imprimis quod spectat ad motum localis, poterunt beatorum corpora in illo cœlo, vel per illud moveri, sicut per inferiores cœlos possunt autem per cœteros moveri, vel transire, etiamsi divisibles, vel fluxibilis non sint: ergo fidem erit in cœlo empyreo. Nec refert, quia diutius vel permanentius in empyreo cœlo sint commoraturi, tum quia eadem ratio de longa, vel brevi mora, et de pluribus, vel paucioribus motibus: tum etiam quia post diem Judicij quando omnes sancti homines jam erunt in corpore, et anima beati, libere discurrent per alios cœlos, vel per totum universum, ut alibi tractatum est. Deinde ad loquendum non indigebunt corpore cœlesti tanquam instrumento, quo ad vocem formandam utantur, sicut nos aere utimur. Quia (ut ex materia de Beatitudine suppono) corpus gloriosum non erit in partibus internis vacuum, sed

omnia illa interiora loca corporis, quæ nunc alimentis, excrementis, superfluis humoribus, aut aere replentur, tunc purissimo, ac lucidissimo aere replebuntur: illo ergo utentur ad formandam vocem, et in cœlo empyreo solas intentionales species emitte, ut ab aliis audiatur, quia sine ulla commotione, vel fluxu cœlestis corporis fieri poterit æque ac immutatio visus. Præterea respiratio in illis corporibus necessaria non erit alteratio, et ita neque corda eorum nimia calefactione efficientur, propter quam respiratione indigeant. Denique corpora beata non erunt semper intra corpus cœli empyrei, sed supra convexum illius plantas pedum habebunt, quando voluerint. Imo hic est quasi proprius illorum situs et locus, sicut de Christi corpore alibi ostendimus. Quando vero beati intra ipsum cœlum empyreum esse voluerit, nullum est inconveniens, quod semper penetrent illud, idem enim erit de aliis cœlis, quando per illa suo arbitrio transire, vel discurrere voluerint.

8. *Ultima proprietas de influxi empyrei in corpora subjecta discutitur.*—*Prima opinio negans.*—*Primum argumentum.*—Ultimo circa vim agendi cœli empyrei in alia corpora, vel in hæc inferiora dubitant theologi an illud cœlum hæc inferiora influat, vel ex se lumen, aut aliquam qualitatem emittat. Res tamen est adeo ignora nobis ostendi. Nihilominus tamen sunt opiniones. Prima negat aliquid influere. Hanc tenuit D. Thomas, in 2, dist. 2, quæst. 2, art. 3, ubi aliis etiam nonnullis placet, et Alensis, 2 part., quæst. 47, memb. 1. Prima ratio a priori esse potest, quia cœlum empyreum non est factum ad conservandas res corruptibiles vel in individuo, vel in specie per continuum generationum successionem: sed tantum est factum propter perfectionem universi, præsertim in ordine ad finem supernaturalem, ut sit beatorum domicilium; ergo est omnino abstractum ab influentia in hæc inferiora. Secundo, quia cœli non agunt nisi mediante motu, ut de cœteris patet, unde dici solet, quod si motus cœlorum cessarent, omnia hæc inferiora perirent, quia cœli nihil in ea influerent. Addi etiam solet, quod corpus non movet nisi motum: sed cœlum empyreum est immotum: ergo non influit. Tertia illud supremum cœlum nihil influit in cœlos sibi proximos: ergo neque in remota elementa. Consequentia clara est, quia juxta principia bonæ Philosophiae corpus remotum non agit in distans nisi per proximum, vel agendo in illud. Antecedens vero patet, quia corpus illud

influit lumen in alia corpora cœlestia, licet in se lucidissimum sit, alioqui videri posset; sed cœlum non influit, nisi per lumen: ergo. Quarto explicari non potest, qualis influentia hæc sit.

9. *Secunda opinio affirmans et aliquanto probatori.*—*Prima ratio, sed infirma.*—Altera nihilominus sententia docet cœlum illud influere in hunc mundum inferiorem. Hanc sententiam prætulit D. Thomas, 1 p., q. 66, art. 3, ad 2, et quodl. 6, quæst. 11, a. 19, ubi expresse contrariam sententiam retractat, ut notat etiam Cajetanus circa dictam solutionem ad 2, qui hanc ultimam sententiam amplectendam censem. Et eamdem sequuntur Richardus, in 2, dist. 2, art. 3, quæst. 3, Durandus, q. 2, Ægidius, quæst. 2, art. 4, Argentina, quæst. 2, art. 1. Variae autem rationes ad hoc suadendum afferuntur. Prima, quia unum quodque corpus materiale conservatur a proximo superiori corpore tanquam a loco naturali, in quo continetur; ergo primum mobile hoc modo conservatur a cœlo empyreo, in quo continetur: ergo necesse est, ut cœlum empyreum in illud influat, et consequenter per illam influentiam aget in inferiora, quatenus virtutem influendi ejus continet, vel roboret. Sed hæc ratio parvi momenti est. Nam major intellecta de conservatione propria per propriam actionem, veramque efficientiam falsa est, ut bene notavit Durandus supra n. 7, quia elementum ignis in sua sphæra existens locus naturalis est purissimi aeris vicini, quem circumdat, et continet ignis autem ille nihil influit in aerem, alioqui vel illum calefacaret plus, quam natura ejus postulet, vel humiditatem ejus minueret, quod non esset illud conservare, sed ad corruptionem disponere. Fingere autem aliam influentiam in igne, commentitum est. Item illud principium, quod omne corpus conservatur a loco naturali, nullum habet fundatum. Nam si corpus contentum sit per se factum per creationem, quia est natura sua incorruptibile, non indiget alia causa conservante præter suum creatorem: imo a nullo alio conservari potest, quia a nullo alio pendet in esse, sicut neque in fieri. Si vero corpus illud sit natura sua corruptibile ut aer, et quodlibet elementum: etiam illud non indiget conservante per se præter Deum, sed solum indigebit conservante per accidentem, id est, non corruptente, seu removente prohibens, et sic se habet ignis ad aerem, et ad hoc non est necessaria influentia positiva, ut per se patet. Ergo ut cœlum empyreum sit locus suo modo naturalis

proximi inferioris cœli, non est necessaria influentia, sed continentia cum debito et conaturali ordine.

10. *Secunda ratio etiam debilis.*—Secunda ratio est, quia si cœlum empyreum nullam influentiam haberet, non pertineret ad unitatem universi, quod est inconveniens. Sequela probatur, quia unitas universi est unitas ordinis: ordo autem hic attenditur secundum influentiam superiorum in inferiora, quia est unitas regiminis, quatenus inferiora per superiora reguntur. Verumtamen hæc ratio parum etiam cogit, quia unitas universi, quantum ad corpora attinet, per ordinem situm, et subordinationem corporum simplicium consentaneum naturis eorum sufficienter salvatur. Sicut enim domus est una, et imago etiam est una, etiam si una pars non habeat in aliam activam influentiam; ita hic mundus potest esse unus, et aliquod corpus potest pertinere ad unitatem ejus sine influentia, secundum alium convenientem ordinem. Sic ergo ut cœlum empyreum ad unitatem mundi pertineat satis est, quod sit quasi pulcherrimum tectum totius universi continens, et quasi complens illud. Accedit, quod influentia, quæ nunc est, non est principaliter propter unitatem, sed supposita unitate universi, ad ejus conservationem et perpetuitatem ordinatur. Unde elementum ignis per se nihil influit in inferiora, sed per illud influent cœli, quia non potest influentia transire ad remota corpora, nisi proxima prius afficiat. Si tamen posset fieri, ut cœlum lunæ nihil influeret in ignem: nihilominus ad unitatem universi pertineret. Et declaratur ex statu universi post diem Judicij; cessabit enim influentia, et nihilominus unitas mundi permanebit.

11. *Tertia ratio satis verisimilis.*—Tertia ratio philosophica, et valde verisimilis est, quia omne corpus naturale habet aliquam vim activam, et hoc videtur pertinere ad perfectionem formæ: hæc autem virtus in rebus non viventibus non est ad agendum in seipsis, sed ad agendum in alia. At vero cœlum empyreum est substantia constans forma quadam valde perfecta in illo ordine: ergo non caret omni virtute agendi; non est autem ita perfectum, ut gradum animæ attingat: ergo virtus ejus non est activa immanente actione: ergo transire: ergo est potens influere in alia: ergo de facto influit. Hæc ultima consequentia probatur, quia illa virtus de se naturaliter, et necessario agit, quia non est libera, ut suspenderere influentiam valeat, ut est per se notum.